

Er vi modne til at demokratisere geodata og geoinformation?

Lars Brodersen

Tænk om man kunne vælge, hvilken kommune man ville være borger i uanset bopæls beliggenhed. Man kan i dag vælge en anden elektricitetsleverandør end den nærmeste elektricitetsfabrik. Jeg kan blive kunde hos Bornholms Elektricitetsværk, selv om jeg bor i Gistrup ved Aalborg. Det er da egentlig lidt underligt, for elektriciteten, der kommer ud af stikkontakten i min bopæl, er jo nok produceret ved afbrænding af kul på Nordkraft, som er beliggende 6 km fra min bopæl. Ikke desto mindre kan jeg blive kunde hos en elektricitetsfabrik, som med 99,99% sandsynlighed aldrig har produceret den energi, som jeg trækker ud af stikkontakten. Med samme logik måtte det vel være muligt at gøre det valgfrit at blive borger i fx Skanderborg Kommune, selv om man bor i fx Gedser.

Hvad har det frie kommunevalg med spatially enabled government at gøre? Jo, først en oversættelse til muliggørelse af rumlig råden og regeren, som efterlyser udfoldelsesmuligheder. Dernæst er det første skridt i et tankeeksperiment fri af problemer og begrænsninger i retning af demokratisering af geodata og geoinformation. Problemer og begrænsninger skal såmænd nok komme helt af sig selv. Lad os flippe ud og ta' en tankeeksperimentel karruseltur.

Fællesskab styrker

Internetleksikonet Wikipedia er skabt af (næsten) os alle sammen. Den Store Danske Encyklopædi (encyklopædi betyder samling af al eksisterende viden), som blev skabt omkring 1990, når jo ikke Wikipedia til sokkeholderne i omfang og kvalitet, selv om Den Store Danske blev skrevet af de ypperste eksperter i Danmark. Wikipedia er skabt af (næsten) os alle sammen i hele verden. Og selv om Wikipedia ikke er anerkendt som en gyldig reference i fx den akademiske verden, fordi der har været tilfælde af brodne kar i Wikipedias forfatter-skare, må de fleste af os jo nok alligevel erkende, at vi ganske ofte kaster op i Wikipedia, når vi søger svar på spørgsmål. Det gør vi kun, fordi vi i omgangen med Wikipedia oplever, at vores viden øges, og dermed at vi bliver sat i stand til at komme videre med opgaver og dagens øvrige formål. Vi (gen)opsøger de informationskilder, som sætter os i stand til at løse vores opgaver korrekt, sikkert og hurtigt, og derfor er Wikipedia en succes.

Tænk om fænomenet kommunen blev skabt på sammen måde som Wikipedia er blevet skabt. Tænk om vi ikke var kunder i kommunen, men deltagere. Tænk om vi ikke læn-

gere som kunder afventer det offentlige information, men at vi som deltagere i fællesskab skaber kommunen og det, der nu foregår i kommunen.

Hvad nu hvis formidable informationssamlinger som fx Wikipedia kun kan skabes i et stærkt fællesskab. Hvad nu hvis Den Store Danske Encyklopædis svaghed blev forårsaget af mangel på fællesskab i både udvikling og produktion.

At være kunde i det offentlige kan nogle gange opleves som at købe en lykkepose i Jørgens Tivoli; det er ikke til at vide, hvad man får, men sandsynligvis er udbyttet beskedent i forhold til forventningen. Fænomenet skal vendes om, så forholdet til kommunen og det offentlige geodata og geoinformation ikke er "jeg køber en pose og håber det bedste" men derimod "jeg kan noget, som andre måske kan bruge på et andet tidspunkt, jeg lægger det ind puljen" ligesom med Wikipedia.

Dette er ikke en kritik af det offentlige, men derimod et tankeeksperiment omkring vores fællesforståelse af fænomenet det offentlige og dets geodata og geoinformation.

Figur 1. At være kunde i det offentlige kan nogle gange opleves som at købe en lykkepose. Udbyttet er sandsynligvis lavere end forventningen.

Det offentlige er et system

Et system er en enhed, som bearbejder input til output. Det offentlige er et system. Man propper noget ind i den ene ende, og der kommer noget ud i den anden ende. I øjeblikket er det vist ikke forkert at beskrive den generelle opfattelse af det offentlige som et system, hvor inputtet er penge og outputtet er alskens ydelser fx geodata.

En på sin vis besnærende tanke. Men ulemperne ved modellen er også kendte, bl.a. at et systems output aldrig kan komme på et højere niveau end input, end data. Som vi har indrettet os, hvor vi betragter det offentlige system, som en dims, der omformer penge til ydelser, kan der ikke komme andet og bedre ud end data, og data er

som bekendt ubrugelige for lægmand (herunder også flertallet af politikere) hhv. kun brugbare for en snæver kreds af eksperter. Værdiskabelse er kun mulig, hvor mennesker gør noget i fællesskab.

Og så er vi vist i virkeligheden tilbage til forskellen mellem Den Store Danske Encyklopædi og Wikipedia. Problemet kan forklares informationsteoretisk ved at der aldrig kan opstå information, som er det eneste lægmand og politikere kan bruge, på grundlag af inputtet "penge". Information kan kun skabes på grundlag af inputtet data. Altså drejer denne artikels tankeeksperiment sig om at finde ud af, hvordan det offentliges penge-input kan ændres til data-input, så vi kan få informationsoutput.

Figur 2. Vi foretrækker at betragte det offentlige som et system, hvori vi inputter penge og til gengæld forventer output i form af ydelser. Intet system kan producere output på et højere kvalitetsniveau end input, og som vi har indrettet os, kan output ikke blive bedre end data som output, der jo som oftest er ubrugelige for lægmand.

De sejeste data skabes af hoben

Mads Møldrup beskrev i geoforum.dk nr. 126 (september 2011) indgående, hvordan stedets betydning for alvor er ved at blive en del af hver mands gøren og laden takket være smart-phones og disses aps'er. Ganske vist er denne stedets betydningsdannelse i langt de fleste tilfælde ubevidst hos lægmand, men det gør ikke noget i denne sammenhæng. Mads' pointe var, at stedet vha. især smart-phones er blevet en integreret del af hver mands dagligliv. Hver gang en smart-phone er i brug, er der geodata i omløb. Deri ligger der en enorm data-ressource, der venter på at blive udnyttet som input til systemet.

Tilsvarende udnyttelse sker allerede på et mindre ædelt plan i forbindelse med fx de sociale medier, hvor usle firmaer og institutioner skanner fx Facebook for alle de følelser, ønsker og problemer, som folk udstiller på Facebook. Derved skaber de usle firmaer sig et ekstremt detaljeret og værdifuldt datagrundlag for folkets værdi for firmaernes markedsførings- og salgskampagner. Overført til et ædelt domæne som fx geodata og geoinformation vil den ekstremt detaljerede og enormt udbredte smart-phone-data-færden kunne være et udgangspunkt for en reform af vores fællesforståelse af det offentliges geodata og geoinformation.

Målet er, at systemet (det offentlige) bliver i stand til på grundlag af data-input at levere information-output til gavn for brugernes

(lægmands & politikerens) arbejde med at løse opgaver.

Tilbage til den indledende tanke, hvor kommunen er defineret som resultatet af det, hoben gør, i modsætning til at være et system (som man putter penge ind i og forventer ydelser fra). Hvis man nu forestiller sig, at kommunen, det offentliges geodata og geoinformation defineres som og skabes som hobens gøren og laden med udgangspunkt i hvor det foregår. Vi skal "bare lige" tappe hobens gøren og laden med udgangspunkt i, hvor det foregår, men tilsyneladende er vi ganske villige til dels at lade os registrere (hvem slukker fx mobilen, når den ikke lige skal bruges aktivt?), dels at offentliggøre data og information herom, som fx på de sociale medier. Hvis nu vi "bare lige" tapper hobens gøren og laden, vil vi så egentlig ikke få en kvalitativ styrkelse af datagrundlaget og dermed, ligesom mht. Wikipedia, en styrkelse af informationsværdien – alt i alt? Altså gøre det offentliges geodata og geoinformation til et fælles projekt, hvor hver især inputter det bedste man kan.

Væk med politikernes- og eksperternes sandhedsmonopol

Hvis vi alle skal være dataleverandører til et dansk geo-wikipedia, er det nødvendigt at slippe af med de monopoler, der i dag er indbygget i systemet. Monopolerne kommer for det første til udtryk gennem politikernes og systemeksperternes ret til at træffe endelige afgørelser versus lægmands

Figur 3. Hvis systemet redefineres, så input er ydelser (fx data), vil systemet blive i stand til at levere information, hvilket som bekendt er det nødvendige "brændstof" for lægmands & politikerens arbejde med at løse opgaver.

afmagt. Der er også et monopol indbygget i at data i dag kun kan skabes af nogle få, udvalgte eksperter. Det har visse fordele, men det har, som med Den Store Danske versus Wikipedia, så sandelig også væsentlige ulemper.

PPGIS er et akronym for Public Participation GIS. Oversat til dansk begreber og en dansk forståelseshorisont må det kunne skrives om til GIS til publikumsdeltagelse. PPGIS beskriver den tilstand, hvor personer, som influeres af en foreslået forandring, har ret til at deltage i beslutningsprocessen. Dermed er PPGIS et middel til at afmagte politikere og eksperter (som sandhedsbærere). Det er jo det, jeg foreslår, vi gerne vil og i stedet gå over til, at vi alle bidrager.

Begrebet demokrati betød oprindeligt samtale, altså at demokratiet er selve samtalen i processen. Igen på samme måde som Wikipedia er blevet skabt og ikke som Den Store Danske Encyklopædi.

Som PPGIS kendes i dag i fx offentligheds-høringsfasen for kommuneplaner, kommer retten til deltagelse til udtryk ved, at publikum typisk kan få adgang til allerede forberedt information typisk fra det offentlige, og efterfølgende udtrykke en mening om denne information, hvorefter det for-

ventes, at det offentlige, systemet, inddrager de udtrykte lægmandsholdninger i den videre bearbejdningsproces. Det er jo godt nok, men der er mindst to forbedringsmuligheder.

For det første kan skabelsen af informationen gøres til en demokratisk proces, i stedet for at den som nu i langt den overvejende del af alle tilfælde skabes af eksperter og endda som regel på bud fra politikere. Wikipedias information er skabt af masserne (the crowd). Tilsvarende må kunne lade sig gøre med det offentliges geodata og geoinformation. Når flere personer bidrager med data og skriver information i fællesskab (typisk i et dokument), opstår der en vældig samtale, som er så befordrende for forståelse, kreativitet og værdiskabelse.

For det andet kan data skabes langt bedre og billigere, om vi gik over til crowd-sourcing også i geodatadomænet baseret på bl.a. lægmands daglige brug af smart-phones. Okay, jeg gætter her, men lur mig, om det ikke kommer til at passe.

Der er meget at snakke om, der er meget at gå i gang med. Lad os begynde med at snakke om, hvorvidt vi er på rette vej eller om vi ønsker og tør demokratisere geodata og geoinformation.

Om forfatterne

Lars Brodersen, Ass.professor, dr.scient., dr.sc.techn., Geo-communication and geo-information, ved Institut for planlægning, Aalborg Universitet